

ВЛИЯНИЕ НА КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ЕВРАЗИЙСТВОТО ВЪРХУ ЕВОЛЮЦИЯТА НА ТУРСКИТЕ ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ ИДЕИ

Михаил Пеев

Военна академия „Г. С. Раковски“

Резюме: В доклада са разгледани основните фактори за появата и развитието на концепцията за Евразийството в геополитическото пространство и идеологическият дискурс на Турция. За тази цел са анализирани публикации, отразяващи възгледите на представители на турските политически, академични и интелектуални среди спрямо Русия и тюркските републики от Централна Азия и Кавказ, но също така и по отношение на морската политика и съседните Гърция и Кипър. Основният аргумент на статията в това отношение е, че концепциите за Евразийството и Неоевразийството оказват влияние при формирането на геополитическите доктрини на Турция, както и, че те в известна степен еволюират и намират развитие в Кемалистко евразийство, пантюркизма и неосманизма, идеята за т.нар. Турски свят и доктрините за „Стратегическа дълбочина“ и „Синя Родина“.

Ключови думи: геополитически концепции; евразийство; неоевразийство; Кемалистко евразийство; националистически ислямизъм; пантюркизъм; Турски свят/Тюркски свят; турска Евразия; Велик Туран; нова Османска империя; евразийски Хартленд; неосманизъм; Ердоганов кемализъм; цивилизационна геополитика; доктрина за Стратегическата дълбочина; доктрина „Синя Родина“.

I. Въведение

Евразийството като геополитическа концепция получава своето развитие в Турция след разпадането на СССР и двуполусния модел. Появата на политическата карта на света на пет независими централно-азиатски и кавказки държави, а именно Азербайджан, Казахстан, Киргизстан, Туркменистан, Узбекистан, по-голямата част от населението на които е етнически и езиково много близко до Турция, както и специфичната динамика в отношенията между Анкара и Брюксел¹ допринесоха за нов прочит на Евразийството в Турция. Според Павел Шляков (Shlyakov 2017) интересът на Анкара към Евразийството като геополитическа концепция се обяснява с желанието да отговори на актуалните предизвикателствата на постбиполярния свят, като се определят нови насоки във външната политика на Турция. Селчук Чолаколу (Colakoğlu 2019) счита, че евразийската идеология (на турски Ulusalci), първоначално е възприета от крайно лявото движение в Турция, което подкрепя антизападен подход във външната политика и ултранационалистични настроения във вътрешнополитически план. Турската интерпретация на Евразийството може да се определи като версия на Баасизма в Арабския свят. Класическите евразийци смятат, че Турция трябва да напусне НАТО и да прекрати кандидатурата си за членство в ЕС. Основната им теза е, че интересите на Турция са извън Западния свят и страната трябва да се присъедини към водения от Русия и Китай антиимпериалистически лагер.

II. Еволюция на пантюркизма и концепцията за т.нар. Турски свят

Развитието на концептуалната рамка, възприемането и адаптирането на част от идеите на Евразийството и Ноевразийството в интелектуалните и управленските среди в Турция водят до формирането на т.нар. Кемалистки евразийци. Според Суат Кънъкльолу (Kınıklıoğlu 2022), те възприемат евразийството като културен, военен, политически и търговски съюз с източните съседи на Турция, по-специално Русия, Иран, тюркските страни от Централна Азия и дори Пакистан, Индия и Китай. Кънъкльолу счита, че националистическият ислямизъм и Евразийството се припокриват, тъй като и двете концепции са насочени срещу западното господство и либералната културно-цивилизационна доминация. Значението на турското евразийство не се крие в способността му да формира външната политика и политиката за сигурност, въпреки че това не може да бъде напълно преенебрегнато, но по-скоро концепцията има принос в укрепването на автори-

тарното управление в Анкара. Турският евразиец Ерол Манисалъ твърди, че Турция реализира външнополитическите си действия в съответствие със САЩ и ЕС и дава необходимата подкрепа за реализиране на тяхната регионална политика (Manisalı 2019). Същевременно Турция има общи стратегически интереси с Русия, Китай и Иран, като акцентира върху необходимостта от подобряване на взаимодействието с Москва, Пекин и Техеран в аспекта на специфичната динамика в региона и дългосрочните евразийски вектори на турската външна политика. Според друг представител на евразийското течение в Турция, Догу Перинчек, в противовес на тезата на Манисалъ, турските националисти биха се сприятелили с Китай и Русия, за да се противопоставят на западния свят и САЩ (Perinçek 2012). Същевременно взаимодействието между руски и турски идеолози на евразийството като Дугин и Перинчек (съответно председател и заместник-председател на Международното евразийско движение) налага мнението, че евразийството има два основни стълба – единият турски, а другият – руски. Изследвайки публикациите на Дугин и Перинчек, Кънъкльолу налага тезата, че двете течения на евразийството не са алтернатива едно на друго, а се крепят взаимно и трябва да се обединяват (Kınıklıoğlu 2022).

Фокусирането на евразийския дискурс на Турция върху постсъветските тюркски републики според Шляков (Shlyakov 2017) е довело до възраждането и еволюцията на турската геополитическа идея за Пантюркизъм² и т.нар. Турски свят. Националистическите мотиви в турската геополитическа интерпретация на евразийството, се проявяват в географската характеристика на Евразия като регион, обхващащ територии от Унгария, цялата площ на Балканите в т.ч. България и Румъния, Турция, Кавказ, Централна Азия, Иран, Русия, Украйна, Афганистан, Пакистан и се простира до Монголия. По този начин географията на турската Евразия е регион с голям субстрат от тюркско население, на базата на което Анкара се опитва да легитимира и провежда геополитически амбиции, позиционирани върху доктрината на пантюркизма. Изследвайки развитието на пантюркизма Джон Дейли заключава, че докато СССР се отдалечава все повече в исторически план, постсъветските тюркски нации от Кавказ и Централна Азия преоткриват своите езикови и културни прилики с Турция. В Азербайджан, Казахстан, Узбекистан, Киргизстан и Туркменистан пантюркските идеи са добре приети (Daly 2008).

Грузинският изследовател Шота Абхаидзе асоциира пантюркизма с концепцията за т.нар. Велик Туран, т.е. новата Османска империя на конфедеративна основа, която извежда на преден план не грутбата ислямизация

и тоталното подчинение, а същото, но в „мека“ и „цивилизована“ форма. Според него, с помощта на тази концепция Западът разчита да неутрализира почти напълно Русия и Иран, както и значително да ограничи геополитическите възможности на Китай (Abhaidze 2021). Пантюркизмът се сблъсква с негативна политическа реакция от страна на всички държави, разположени по периферията на „тюркския свят“. Русия, Китай, Иран, Гърция, Грузия и Афганистан имат значителни тюркски малцинства и всички те, плюс Армения, разглеждат всяка стъпка към обединение на тюрките като заплаха за териториалната си цялост. Абхаидзе определя Великия Туран като опит за прокаране на стратегия за установяване на контрол над евразийския Хартленд. Същевременно, държавното ръководство на Турция се опитва да изгражда т.нар. Тюркски свят в зоната на жизнените интереси на Русия по модела „Турция от море до море и от Урал до Адриатика“. Както отбелязва Абхаидзе, Великият Туран се формира като най-краткият път към Хартленда, т.е. следвайки универсалната формула на Бжежински – „за сметка на Русия и върху руините на Русия“ (Bzhezinski 2001). Турция, Азербайджан и Казахстан са пряко заинтересовани от развитието на идеята за Велик Туран и полагат усилия за създаване на нови организации, форуми и обединения (Abhaidze 2021).

Освен възобновяване на интереса към част от идеите на пантюркизма, се наблюдава тенденция по възраждане и на други концепции от предходни исторически периоди от развитието на Турция. Според Бату Джошкун (Coşkun 2023), след посткемалисткия период в идеологическо управление на Турция, се наблюдава възраждане на част от идеите на Мустафа Кемал Ататюрк. Джошкун счита, че настоящият президент Реджеп Ердоган, преоткрива кемализма след неуспешния опит за преврат (15.07.2016 г.). Ердоган обаче не само приема кемализма, но и адаптира идеологията – към съвременността и със собствените си политически възгледи. Ердогановият кемализъм свързва турските националисти и консерватори, но запазва разграничението с автентичните кемалисти по отношение на ролята на религията. Може да се оцени, че новото възприятие на кемализма е в основата на програмата „Веът на Турция“.

III. Развитие на неоосманизма и Стратегическата дълбочина

Процесът на интегриране на модела на цивилизационната геополитика трансформира широко разпространената в Турция концепция за Евразия, в която страните от Близкия изток започват да придобиват все по-голямо

значение, изтласквайки постсъветския Кавказ и Централна Азия от водещите позиции. Новата визия за Евразия, в контекста на цивилизационната геополитика, се обуславя от идеите на Ахмет Давутоглу (Davutoğlu 2015) за Турция като централна държава и доктрината за „Стратегическа дълбочина“. Изследвайки концепцията за централната доминация на тюрките, Професор Рамазан Йозей (Özey 2006) определя Анатолия като „световна крепост“ (на турски *Dunya kalesi*) или Хартленд в класическото значение, както и че Турция има способността да контролира регионите на вътрешния полумесец (на турски *Ic sember*) от концепцията на Макиндер. Според Рубен Шафрастян (Şafrastyan 2006), това са Балканите и Евразия. Теорията на Йозей определя, че като световна крепост Турция ще управлява света и външния полумесец на Макиндер (на турски *Dis Sember*).

Понастоящем евразийските вектори на турската външна политика са насочени не само към тюркските републики в постсъветското пространство, но и към страните от Близкия изток и Афро-Евразия, целейки да позиционира Турция като централна държава (Shlyakov 2017). Както отбелязва Давутоглу, от геополитическа гледна точка Турция заема централно място в транзитното пространство, в което континенталните и морските силови центрове водят борба за разширяване на хегемонията си от изток на запад и от север на юг. В Турция се пресичат два важни сухопътни транзитни коридора – Балканите и Кавказ, свързващи главната суша на Евразия с топлите морета по направление север-юг, и един морски транзитен коридор – Босфора и Дарданелите, който свързва тези райони с геоикономическите суровинни центрове в Близкия изток и Каспийския басейн. Същевременно в направление изток-запад полуостров Мала Азия е най-важният участък на дъгата от полуострови около главната суша на Евразия.

Идеите на Давутоглу (Davutoğlu 2015) представени в „Стратегическа дълбочина“ дефинират модерната концепция и проекции на неоосманизма (на турски *Yeni Osmanlılık*)³. В основата на тази визия е залегнала тезата, че османските времена са период на разцвет за Балканите и допринасят за добруването на хората по тези земи. В книгата си Давутоглу ешелонира тази външнополитическа стратегия в международната среда и посочва, че Турция е изправена пред необходимостта да изпълнява приоритетни тактически задачи в три важни области на геополитическа активност. Това са близка териториална зона, която обхваща: Балканите, Близкия изток и Кавказ; близка акваториална зона, включваща: Черно море, Адриатическо море, Източно Средиземноморие, Червено море, Персийския залив и Каспийско море; и близка континентална зона: Европа, Северна Африка, Южна

Азия, Централна и Източна Азия. Тези зони, разположени под формата на концентрични пояси, са геополитическата основа на външната политика на Турция, насочена към ешелонирано разширяване на регионалните сфери на влияние т.е. на хинтерланда⁴ с цел укрепване на международните позиции в глобален аспект.

Макар при разглеждането на въпросите, свързани с цялостната съвременна държавно-национална ориентация, и особено с външната политика на Турция, понятието неоосманизъм да се използва все по-често, то няма еднозначна дефиниция. Легитимно определение можем да намерим в „Неоосманизмът. Турция се завръща на Балканите“ (Tanaskovich 2010). В тази разработка, Дарко Танаскович защитава тезата, че под неоосманизъм „най-често се подразбира комплексна макроидеологическа платформа, според която днешна Турция – като негова легитимна цивилизационна наследница – трябва да потвърди цялостното духовно, културно и политическо наследство на Османската империя, за да може при сегашното разпределение на световните сили и влияние да си осигури и ефикасно да играе роля на един от глобално значимите международни фактори“. В „Неоосманизмът. Новата геополитическа доктрина на Република Турция“ на Любен Петров откриваме следното определение: „неоосманизмът е радикална трансформация на външнополитическите възгледи и на вътрешната политическа система на турската държава, каквато не е предприемана от времето на Ататюрк“ (Petrov 2015). Според Петров, промяната е насочена към завоюване на ново място и роля на Турция в съвременния свят, целта е да стане държава-лидер, регионална и световна сила. Подробно изложение на генезис, структура и същност на доктрината се съдържат в стратегическата дълбочина на Давутоглу, въпреки че, както отбелязва Петров, наименованието неоосманизъм не се приема от автора и той не го използва в своята книга. През 2009 г. Давутоглу интерпретира термина неоосманизъм чрез *Rax Ottomanica*⁵.

Според проф. М. Хакан Явуз неоосманистският дискурс еволюира, дебатът за неоосманизма подчертава напрежението, свързано със преплетените истории на Османската империя и съвременната Турска национална държава. Въпреки, че кемалисткото изграждане на нацията включва всички средства за потискане на османското наследство, за Явуз този имперски „призрак“ преследва държавата и обществото от разпадането на империята. Професор Явуз извежда хипотезата, че неоосманизмът преминава през три етапа на развитие, за да придобие настоящия си доктринален вид. Идеята (първи етап) се култивира по време на президентството на Тургут Йо-

зал (Turgut Özal, от 09.11.1989 г. до неговата смърт на 17.04.1993 г.), тъй като османизмът е ключова част от неговата политическа и социална визия за идентичността на Турция и нейната ориентация. Нещо повече, разбирането на Йозал за исляма е дълбоко оформено от османското наследство, като при неговото управление, чрез социалнополитическа трансформация Турция скъсва с кемалисткото минало. Неоосманизмът получава концептуалните си основи (втори етап) при Давутоглу който твърди, че Турция трябва да стане мощен играч в международната система поради географското си местоположение и историческото си значение като наследник на Османската империя. Давутоглу се стреми да използва културните (религиозни) проекции и общата османска история с Балканите, Кавказ и Близкия изток, за да засили влиянието на Турция. Реално практическо развитие (трети етап) концепцията получава с ислямисткия неоосманизъм на Ердоган, чрез който Турция се фокусира върху проблемите на мюсюлманите и се превръща в защитник на ислямските общности от Бирма до Босна и Херцеговина и Филипините (Yavuz 2016).

IV. Формиране на експанзионистичната доктрина „Синя родина“

Евразийството продължава да повишава своята популярност в турското общество, особено след неуспешния опит за преврат (15.07. 2016 г.) и съпътстващото пренастройване на политическата сцена в Турция. Фактическият съюз на „Патриотичната партия“ (на турски Vatan Partisi) на Догу Перинчек с управляващата коалиция на Ердоган и тяхното непропорционално присъствие в про-правителствените медии според Йоанис Григориадис (Grigoriadis 2022) е свързано с нарастването на подкрепата за евразийските възгледи и официалното приемане на експанзионистичната доктрина „Синя Родина“⁶⁶ (на турски Mavi Vatan). Евразийците са привлечени да заменят т.нар. гуленисти в турската администрация, както и в органите за местно самоуправление и централната власт. Григориадис счита, че по този начин в управлението на Турция са интегрирани не просто последователи на концепцията за Евразийството, а политици с радикални националистически, експанзионистични възгледи, които носят допълнителна обществена подкрепа за налагането на „Синя Родина“. В подкрепа на това мнение, Джалаледдин Мианджи посочва, че доктрината сама по себе си е агресивна и противоречи на основния подход на управлението на Ердоган, който се основаваше на „Нулеви проблеми със съседите“ (на турски Komşularla Sıfır Sorun Politikası). Първоначално тя не е приета добре, но

след развитието на външнополитически процеси (като Арабската пролет) и вътрешнополитическите събития, правителството в Анкара се преориентира към по-агресивен подход за реализиране на националните цели на Турция в регионален и глобален план. Според Мианджи, чрез доктрината „Синя Родина“, Турция се стреми да ревизира договора от Севър от 1920 г. и да възстанови правата си върху континенталния шелф, особено в Егейско и Средиземно море (Mianji 2020).

В ерата на Ердоган, особено след 2013 г., според вице-адмирал Александрос Диакорулос (Diakouroulos et al. 2023), стратегията на Турция придобива „евразийски“ тон. Турция вече не се възприемаше като периферия на западния свят, а като център на голяма геополитическа система. Изследвайки „стратегическата дълбочина“ на Давутоглу, Диакорулос разкрива, че упадъкът на Османската империя е аргументиран със загубата на контрол над моретата. Именно в това, според него, се корени нарастващата популярност на доктрината „Синя Родина“ и характерната за вариациите на евразийската концепция експанзионистичност. В турския контекст, тя престава в милитаризация и осигуряване на постоянно присъствие на военен и търговски флот от Черно до Червено море, а дори и в Индийския океан. В „стратегическата дълбочина“ Давутоглу вижда Анадола като център, свързващ Европа, Африка и Азия. Източното Средиземноморие играе подобна роля в „Синя Родина“, тъй като свързва средиземноморския басейн, Близкия изток и Индо-тихоокеанския регион. Въпреки че първоначално „Синя Родина“ е възприета като израз на турските претенции за енергийни ресурси в Източното Средиземноморие, Диакорулос счита, че визията е трансконтинентална и дори глобална. Експлоатацията на природни ресурси е само един аспект от плана, чиято крайна цел е да се контролират източните морски транзитни пътища към Европа (Diakouroulos et al. 2023).

Изследвайки геополитическото и идеологическото влияние на Евразийството върху отношенията между Турция и Русия, Галип Далай (Dalay 2021) посочва, че на настоящия етап на развитие на процесите евразийството е по същество идеологическа нагласа, а не последователна геополитическа визия. Според него актуваните проекции на концепцията резултират в доктрината „Синя родина“. Айкан Ердемир определя доктрината „Синя Родина“ за непосредствено свързана с максималистичните турски претенции в области, където Кипър и Гърция отстояват териториалната си цялост и национален суверенитет. Според него, освен заложените цели в доктрината Анкара да поеме контрола над Персийския залив, Оманско, Арабско,

Червено море и източната акватория на Атлантическия океан, в рамките на евразийската парадигма „Синя Родина“ е част от по-широка стратегия за установяване на турско надмощие в региона (Erdemir et al. 2020).

V. Изводи

Геополитическото ориентиране на Турция към цивилизационните проекции на Евразия се очертава като един от най-противоречивите въпроси в дебата за идеологията и концептуализацията на турската външна политика. Позиционирането на Анкара в един постзападен и същевременно многополюсен свят е процес, който оказва въздействие върху развитието на обстановката както в регионален, така и в глобален план. Според Йоанис Григориадис (Grigoriadis 2022), промяната в глобалните модели, съчетана с вътрешнополитическите борби, предизвикват активизиране на стратегията на Турция за търсене на нови вектори за културна, икономическа и политическа доминация. Тази промяна се отразява в популярността на анти-западни идеологически и политически фракции и нарастващото влияние на интерпретациите на концепцията за Евразийството като стратегическа визия за провеждане на външната политика на Турция. Съвременните идеолози и теоретици на външнополитическия дискурс на Анкара гледат на бъдещето на Турция като на неразделна част от международни организации като НАТО, но същевременно в стратегически партньорства с Русия и Китай.

Може да се оцени, че Евразийството и Неоевразийството са концептуални модели, оказващи влияние върху еволюцията и развитието на турските геополитически идеи. От друга страна, икономическите и политически връзки на Турция със Запада остават силни и потенциалното им ограничаване или прекъсване ще има сериозни негативни последици. Това показва, че възходът на турското евразийство не е структурен и не е непременно анти-западен. По-скоро може да бъде определен, като поемане на прагматичен външнополитически курс и провеждане на самостоятелна политика в Евразия, използвайки идеологизацията на концепциите за пантюризма, неоосманизма и „Синя Родина“ в перспективата на „Стратегическата дълбочина“ и процеса на утвърждаване на Турция като регионален лидер с глобално значение.

VI. Заключение

Вместо заключение, бих желал да цитирам популярното изказване на Ердоган от 1997 г.: „Демокрацията е само влакът, на който ще се ка-

чим, за да стигнем до крайната цел. Джамииите са нашите казарми, минаретата – нашите байонети, куполите – нашите шлемове, а вярващите – нашите войници.“ В контекста на актуалното развитие на процесите както в регионален, така и в глобален план, думите на Ердоган могат да бъдат перифразирани по следния начин: Геополитическите концепции за Евразийството и Неоевразийството са вдъхновение за еволюция на Кемалистко евразийство, националистическия ислямизъм и пантюркизъм, чрез които ще покорим евразийския Хартленд и турска Евразия, чрез неоосманизма ще възродим новата Османска империя, Тюркския свят и Великия Туран, а с доктрината за „Стратегическа дълбочина“ ще създадем нашата „Синя Родина“.

БЕЛЕЖКИ

1. През 1989 г. молбата на Турция за присъединяване към Европейска икономическа общност (ЕИО, предшественик на Европейския съюз) е замразена. Опитите на Турция да се присъедини към ЕС датират още от Анкарската спогодба от 1963 г., но реални разговори по откриване на преговорния процес започват на 03.10.2005 г. Този процес е отворен, т.е. водят се преговори, без да е дадена ясна перспектива за членство в Съюза. Ново развитие получава процесът на преговори във връзка с мигрантската криза в Европа от 2015 г. Започват разговори за възможността за отпадане на визите при пътуване от Турция към ЕС, а също и Турция да участва два пъти годишно на срещи на високо равнище на ЕС.

2. Като концепция, пантюркизмът възниква през втората половина на XIX век в Османската империя. Дългосрочната му цел е политическо обединение на всички турско-говорещи народи в Османската империя, Русия, Китай, Иран и Афганистан. Пантюркисткото движение се формира в средите на обществени дейци кримски и волжки татари с цел обединението на „туранците“ (по името на легендарната древна родина Туран) в Османската и Руската империя срещу нарастващото руско геополитическо имперско влияние в Евразия. В геополитически контекст е интересно обстоятелството, че пантюркизмът, възникнал като антипод на арианизма, се бори за влияние в Средна Азия, която е сърцевина на евроазийството. Инструментът за прокарване на евроатлантическото влияние в този регион е светска Турция. Стратегическото значение на Средна Азия се определя от това, че тя е полоса за влияние на всички регионални сили или суперсили – Китай, Индия, Иран и Русия откъм Европа.

3. Неоосманизъм е идеология, в чиято основа е османизмът и тезата, че османските времена са благодатни за Балканите. За пръв път изразът е използван в гръцкия печат през 1974 година, по време на турското нахлуване в Кипър.

4. Хинтерланд е термин от немския език, означаващ „земята отзад“ (напр. град, пристанище, или нещо подобно). В английския език за първи път думата hinterland е употребена през 1888 г. от Джордж Чисхолм (George Chisholm) в

неговия труд „Наръчник по търговска география“ (“Handbook of Commercial Geography”). Терминът хинтерланд се отнася за всяка част зад крайбрежие или брегова линия на река. По-точно, под това понятие се разбира континенталната зона, която е покрай пристанище, и за която има претенции от държавата, към която принадлежи крайбрежието. В по-широк смисъл, хинтерландът е селската територия, която има икономически връзки с градската система на по-големите градове или агломерации. Големината на хинтерланда зависи от географски фактори, но също и от лекотата, скоростта и цената за транспорта между пристанището и хинтерланда. В колониалната употреба, терминът се използва за заобграждащите земи на бившите европейски колонии в Африка, които макар да не са технически част от колонията, са повлияни от колонията. По аналогия в икономиката, хинтерландът е земята, от която се набират клиенти за дадена услуга, също наричана и пазарна зона.

5. *Rax Ottomanica* или *Rax Ottomana* (буквално „Османският свят“) е термин, използван за описване на икономическата и социална стабилност, постигната в завладените провинции на Османската империя на върха на нейната мощ през XVI и XVII век. Терминът обхваща земите на Балканите, Анатолия, Близкия изток, Северна Африка, Кавказ и Западен Иран. Той е предпочитан от историци и писатели, които имат положителен възглед за османското владичество, за да подчертаят положителното въздействие на османското управление върху завладените региони.

6. Доктрината „Синя Родина“ е представена за първи път на симпозиума „Черно море и морска сигурност“ от адмирал Рамзан Гюрдениз (*Ramazan Cem Gürdeniz*) на 14.06.2006 г., а впоследствие е доразвита от адмирал Чихат Яаяч (*Cihat Yauci*) чрез дефиниране на границите на териториалните води, континенталния шелф и изключителния икономически регион на Турция в Черно, Мраморно, Егейско и Средиземно море с площ от 462 хил. квадратни километра.

ЛИТЕРАТУРА

АБХАИДЗЕ, Ш., 2021. Проектът за „Великият Туран“ като атака срещу Хартленда. *Геополитика, № 2, 25 Април 2021*. [онлайн] Достъпно на: <https://geopolitica.eu/2021/190-broy-2-2021/3355-proektat-za-velikiyat-turan-kato-ataka-sreshtu-hartlenda>. [видян на 4 март 2024].

БЖЕЖИНСКИ, З., 2001. *Голямата шахматна дъска*. София: Обсидиан. ISBN 954-8240-50-5.

ДАВУТОГЛУ, А., 2015. *Стратегическа дълбочина. Мястото на Турция в международните отношения*. София: Изток-Запад. ISBN 978-619-1526-74-1.

ПЕТРОВ, Л., 2015. Неосманизмът. Новата геополитическа доктрина на Република Турция. София: Световит. ISBN 978-619-706-451-3.

ТАНАСКОВИЧ, Д., 2010. *Неосманизмът. Турция се завръща на Балканите*. София: Изток-Запад. ISBN 954-321-782-3.

ШЛЫКОВ, П., 2017. Евразийство и евразийска интеграция в политической идеологии и практике Турции. *Сравнительная политика, Т. 8, № 1, с. 58 – 76*. DOI:

10.18611/2221-3279-2017-8-1-58-76. ISSN 2412-4990. [онлайн] Доступно на: <https://www.sravpol.ru/jour/article/view/576>. [дата обращения 04 марта 2024].

COLAKOĞLU, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation? *Middle East Institute (MEI)* [16 April 2019, online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

COŞKUN, B., 2023. Erdoğan Rediscovered Kemalism. *Carnegie Endowment for International Peace*. [12 January 2023, online]. Available from: <https://carnegieendowment.org/sada/88789>. [viewed 04 March 2024].

DALAY, G., 2021. Turkey's Geopolitical and Ideological Eurasianism and its Relations with Russia. *German Marshall Fund of the United States (GMF)*. [21 September 2021, online]. Available from: <https://www.gmfus.org/news/turkeys-geopolitical-and-ideological-eurasianism-and-its-relations-russia>. [viewed 04 March 2024].

DALY, J., 2008. The rebirth of Pan-turkism?. *Eurasia Daily Monitor, Volume 5, Issue 5* [January 2008, online]. Available from: <https://jamestown.org/program/the-rebirth-of-pan-turkism/>. [viewed 04 March 2024].

DIAKOPOULOS, A.; LIAKOURAS, P.; IFANTIS, K. & FILIS, C., 2023. Behind Turkey's "Blue Homeland" doctrine. *E KATHIMERINI* [19.06.2023, online]. Available from: <https://www.ekathimerini.com/opinion/1213618/behind-turkeys-blue-homeland-doctrine/>. [viewed 04 March 2024].

ERDEMİR, A. & KOWALSKI, P., 2020. "Blue Homeland" and the Irredentist Future of Turkish Foreign Policy. *War on the Rocks* [30 September 2020, online]. Available from: <https://warontherocks.com/2020/09/blue-homeland-and-the-irredentist-future-of-turkish-foreign-policy/>. [viewed 04 March 2024].

GRIGORIADIS, I., 2022. Turkey's Pivot to Eurasia: The Effect of Russia's Invasion of Ukraine. *Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP) Policy Brief*, no 161. [online]. Available from: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/04/Policy-brief-161-Grigoriadis-Final.pdf> [viewed 04 March 2024].

KINIKLIOĞLU, S., 2022. Eurasianism in Turkey. *SWP Research Paper 2022/RP 07, 22.03.2022*. DOI: 10.18449/2022RP07. [online]. Available from: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/eurasianism-in-turkey>. [viewed 04 March 2024].

MANISALI, E., 2019. Rusya, İran ve Türkiye'nin Önemi" [Significance of Russia, Iran, and Turkey], *Cumhuriyet* [September 10, 2012]. [Citation by: Colakoğlu, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation?]. [online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

MIANJI, J., 2020. The Blue Homeland Doctrine of Turkey. *Institute for Political and International Studies*, 23 [November 2020, online]. Available from: <https://www.ipis.ir/en/subjectview/619031/the-blue-homeland-doctrine-of-turkey>. [viewed 04 March 2024].

ÖZEY, R., 2006. Jeopolitik ve Jeostratejik Acidan Türkiye. Istanbul: Marifet Yayinlari, 1998, p. 57-59. [Citation by: Şafraştıyan, R., 2006. *The Concept of Eurasia and Turkey's Regional Strategies*]. [Online]. Available from: <https://www>.

worldsecuritynetwork.com/Other/ruben-safrastyan-1/The-Concept-of-Eurasia-and-Turkeys-Regional-Strategies. [viewed 04 March 2024].

PERİNÇEK, D., 2019. Kürşat, Pekos Bill'in at uşağı olur mu? [Is Ankara a servant to the Atlantic, but an equal partner in Eurasia?]. *Aydınlık* [October 21, 2012]. [Citation by: Colakoğlu, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation?]. [online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

ŞAFRASTYAN, R., 2006. The Concept of Eurasia and Turkey's Regional Strategies. *World Security Network*. [online]. Available from: <https://www.worldsecuritynetwork.com/Other/ruben-safrastyan-1/The-Concept-of-Eurasia-and-Turkeys-Regional-Strategies> [viewed 04 March 2024].

YAVUZ, M., 2016. Social and Intellectual Origins of Neo-Ottomanism: Searching for a post-national vision. *Die Welt des Islams*, vol 56, Issue 3-4, pp. 438 – 465.

REFERENCES

ABHAIDZE, S., 2021. Proektat za „Velikiyat Turan“ kato ataka sreshtu Hartlenda, *Geopolitika*, no 2. [online] Available from: <https://geopolitica.eu/2021/190-broy-2-2021/3355-proektat-za-velikiyat-turan-kato-ataka-sreshtu-hartlenda>. [04 March 2024] [in Bulgarian].

BZHEZHINSKI, Z., 2001. Golyamata shahmatna daska. Sofia: Obsidian. ISBN 954-8240-50-5. [in Bulgarian].

COLAKOĞLU, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation? Middle East Institute (MEI) [16 April 2019, online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

COŞKUN, B., 2023. Erdoğan Rediscovered Kemalism. *Carnegie Endowment for International Peace*. [12 January 2023, online]. Available from: <https://carnegieendowment.org/sada/88789>. [viewed 04 March 2024].

DALAY, G., 2021. Turkey's Geopolitical and Ideological Eurasianism and its Relations with Russia. *German Marshall Fund of the United States (GMF)*. [21 September 2021, online]. Available from: <https://www.gmfus.org/news/turkeys-geopolitical-and-ideological-eurasianism-and-its-relations-russia>. [viewed 04 March 2024].

DALY, J., 2008. The rebirth of Pan-turkism?. *Eurasia Daily Monitor, Volume 5, Issue 5* [January 2008, online]. Available from: <https://jamestown.org/program/the-rebirth-of-pan-turkism/>. [viewed 04 March 2024].

DAVUTOĞLU, A., 2015. *Strategicheska dalbochina. Myastoto na Turtsia v mezhdunarodnite otnoshenia*. Sofia: Iztok-Zapad. ISBN 978-619-1526-74-1. [in Bulgarian].

DIAKOPOULOS, A.; LIAKOURAS, P.; IFANTIS, K. & FILIS, C., 2023. Behind Turkey's "Blue Homeland" doctrine. *E KATHIMERINI* [19.06.2023, online]. Available from: <https://www.ekathimerini.com/opinion/1213618/behind-turkeys-blue-homeland-doctrine/>. [viewed 04 March 2024].

ERDEMİR, A. & KOWALSKI, P., 2020. “Blue Homeland” and the Irredentist Future of Turkish Foreign Policy. *War on the Rocks* [30 September 2020, online]. Available from: <https://warontherocks.com/2020/09/blue-homeland-and-the-irredentist-future-of-turkish-foreign-policy/>. [viewed 04 March 2024].

GRIGORIADIS, I., 2022. Turkey’s Pivot to Eurasia: The Effect of Russia’s Invasion of Ukraine. *Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP) Policy Brief*, no 161. [online]. Available from: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/04/Policy-brief-161-Grigoriadis-Final.pdf> [viewed 04 March 2024].

KINIKLIOĞLU, S., 2022. Eurasianism in Turkey. *SWP Research Paper 2022/RP 07, 22.03.2022*. DOI: 10.18449/2022RP07. [online]. Available from: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/eurasianism-in-turkey>. [viewed 04 March 2024].

MANISALI, E., 2019. Rusya, İran ve Türkiye’nin Önemi” [Significance of Russia, Iran, and Turkey], *Cumhuriyet* [September 10, 2012]. [Citation by: Colakoğlu, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation?]. [online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

MIANJI, J., 2020. The Blue Homeland Doctrine of Turkey. *Institute for Political and International Studies*, 23 [November 2020, online]. Available from: <https://www.ipis.ir/en/subjectview/619031/the-blue-homeland-doctrine-of-turkey>. [viewed 04 March 2024].

ÖZEY, R., 2006. Jeopolitik ve Jeostratejik Acidan Türkiye. Istanbul: Marifet Yayinlari, 1998, p. 57-59. [Citation by: Şafrastyan, R., 2006. *The Concept of Eurasia and Turkey’s Regional Strategies*]. [Online]. Available from: <https://www.worldsecuritynetwork.com/Other/ruben-safrastyan-1/The-Concept-of-Eurasia-and-Turkeys-Regional-Strategies>. [viewed 04 March 2024].

PERİNÇEK, D., 2019. Kürşat, Pekos Bill’in at uşağı olur mu? [Is Ankara a servant to the Atlantic, but an equal partner in Eurasia?]. *Aydınlık* [October 21, 2012]. [Citation by: Colakoğlu, S., 2019. The Rise of Eurasianism in Turkish Foreign Policy: Can Turkey Change its pro-Western Orientation?]. [online]. Available from: <https://www.mei.edu/publications/rise-eurasianism-turkish-foreign-policy-can-turkey-change-its-pro-western-orientation>. [viewed 04 March 2024].

PETROV, L., 2015. *Neosmanizmat. Novata geopoliticheska doktrina na Republika Turtsia*. Sofia: Svetovit. ISBN 978-619-706-451-3. [in Bulgarian]

SHLYKOV, P., 2017. Evraziystvo i evraziyskaya integratsia v politicheskoy ideologii i praktike Turtsii. *Sravnitelynaya politika*, vol 8, pp. 58 – 76. DOI: 10.18611/2221-3279-2017-8-1-58-76. ISSN 2412-4990. [online] Available from: <https://www.sravpol.ru/jour/article/view/576>. [viewed 04 March 2024]. [in Russian].

ŞAFRASTYAN, R., 2006. The Concept of Eurasia and Turkey’s Regional Strategies. *World Security Network*. [online]. Available from: <https://www.worldsecuritynetwork.com/Other/ruben-safrastyan-1/The-Concept-of-Eurasia-and-Turkeys-Regional-Strategies> [viewed 04 March 2024].

TANASKOVICH, D., 2010. *Neosmanizmat. Turtsia se zavrashhta na Balkanite*. Sofia: Iztok – Zapad. ISBN 954-321-782-3. [in Bulgarian]

YAVUZ, M., 2016. Social and Intellectual Origins of Neo-Ottomanism: Searching for a post-national vision. *Die Welt des Islams*, vol 56, Issue 3-4, pp. 438 – 465.

INFLUENCE OF THE CONCEPT OF EURASIANISM ON THE EVOLUTION OF TURKISH GEOPOLITICAL IDEAS

Abstract: The report analyzes the main factors for the emergence and development of the concept of Eurasianism in the geopolitical space and ideological discourse of Turkey. For this purpose, publications reflecting the views of representatives of the Turkish political, academic and intellectual circles, in relation to Russia and the Turkic republics of Central Asia and the Caucasus, but also in relation to maritime policy and neighboring Greece and Cyprus, were analyzed. The main argument of the article in this regard is that the concepts of Eurasianism and Neo-Eurasianism have an impact on the formation of Turkey's geopolitical doctrines, as well as that to a certain extent they evolve and find development in Kemalist Eurasianism, Pan-Turkism and Neo-Ottomanism, the idea of the so-called Turkic World and the doctrines of "Strategic Depth" and "Blue Homeland".

Keywords: geopolitical concepts; Eurasianism; Neo-Eurasianism; Kemalist Eurasianism; nationalist Islamism; Pan-Turkism; Turkish World/Turkish World; Turkish Eurasia; Great Turan; new Ottoman Empire; Eurasian Heartland; Neo-Ottomanism; Erdogan's Kemalism; civilizational geopolitics; doctrine of Strategic depth; "Blue Homeland" doctrine

Lieutenant Colonel Mihail Peev, PhD Student

ORCID iD: 0009-0006-1952-3567

Rakovski National Defense College

Sofia, Bulgaria

E-mail: md_peev@abv.bg